

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-352-44>

УДК 378.147:657:336

JEL classification: A22, I23, J24, M41, O33

ОВОД Лариса

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-7719-7046>

e-mail: ovodl@khmnu.edu.ua

ДОЦЕНКО Інна

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-4972-3106>

e-mail: dotsenkoi@khmnu.edu.ua

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

У статті розглянуто актуальні аспекти впливу штучного інтелекту (ШІ) на самостійну роботу, формування фахових компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальностей «Облік і оподаткування» та «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», що дозволило виділити позитивні та негативні наслідки використання ШІ за видами самостійної роботи з урахуванням професійної специфіки обліково-фінансової підготовки фахівців. Проаналізовано зміст, форми реалізації самостійної роботи здобувачів та вплив штучного інтелекту на результати навчання, а також визначено фахові компетентності, які формуються під його впливом. Підкреслено значення дотримання принципів академічної доброчесності та інтеграції ідей сталого розвитку в освітній процес закладів вищої освіти. Зроблено висновок, що використання ШІ в самостійній роботі здобувачів є напрямом покращення фахової підготовки, якості вищої освіти і має бути усвідомленим, етичним, соціально справедливим, регульованим, прозорим.

Ключові слова: вища освіта, самостійна робота, штучний інтелект, фахові компетентності.

OVOD Larysa, DOTSENKO Inna

Khmelnytskyi National University

INDEPENDENT LEARNING OF HIGHER EDUCATION STUDENTS AS A FACTOR IN FORMING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE ACCOUNTING AND FINANCE SPECIALISTS IN THE CONTEXT OF HIGHER EDUCATION TRANSFORMATION AND THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The article examines the role and significance of independent work of higher education students in the training of specialists in the fields of "Accounting and Taxation" and "Finance, banking, insurance and the stock market" in accordance with the standards of higher education of Ukraine, as a key factor in the formation of professional competencies in the context of the transformation of higher education and the integration of artificial intelligence technologies into the educational process.

The positive and negative impact of artificial intelligence on the formation of professional competencies of accounting and finance specialists is analyzed through the prism of various types of students' independent work, including: studying academic literature and mastering course materials; preparation for classroom activities; completion of practical homework assignments; independent study of specific topics of academic disciplines; practical training using software products; completion of tests, individual assignments, and tasks предусмотрених internship programs and course projects; preparation for all forms of assessment and certification exams; completion of qualification theses; participation in research groups, seminars, and scientific and practical conferences; preparation of scientific articles and conference presentations.

The positive impact of artificial intelligence on learning outcomes under conditions of ethical use and its forms of implementation are detailed. The professional competencies formed through independent work of accounting and finance students using digital tools are identified. Particular attention is paid to the impact of artificial intelligence on the activities of higher education institutions, highlighting its positive potential in supporting the principles and objectives of sustainable development.

The practical significance of the study lies in the possibility of applying the obtained results to improve the organization of independent work of accounting and finance students, enhance the quality of education, and ensure a higher level of professional training in the context of digitalization of the educational environment.

Keywords: higher education, independent work, artificial intelligence, professional competencies

Стаття надійшла до редакції / Received 18.01.2026

Прийнята до друку / Accepted 16.03.2026

Опубліковано / Published 31.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Овод Лариса, Доценко Інна

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інтеграція України у європейський та світовий освітній простір вимагає особливої уваги до питань професійного становлення, набуття компетентностей, особистісного росту, самовдосконалення майбутніх фахівців, зокрема з обліку та фінансів. Важливе значення у формуванні необхідних фахових компетентностей,

програмних результатів навчання здобувачів вищої освіти у майбутній спеціальності, можливості підвищувати свою кваліфікацію, самоосвіту має самостійна робота.

З одного боку, процес самостійної роботи здобувачів врегульований нормативними документами закладу вищої освіти, освітніми програмами, деталізується робочими програмами відповідних освітніх компонентів, а з іншого – цей процес є самокерованим з боку здобувача. Водночас, стрімкий розвиток цифрових технологій, інтеграція штучного інтелекту в освітній процес відкриває нові можливості для підвищення якості навчання, індивідуалізацію освітніх траєкторій, але й супроводжується низкою суттєвих викликів, пов'язаних з академічною доброчесністю, конфіденційністю даних щодо самостійної роботи здобувачів. Це передбачає зміщення орієнтирів у підходах до визначення напрямків та контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти, вимагає ґрунтовного вивчення цифрових технологій та правил використання ШІ в кожному закладі вищої освіти з метою забезпечення високої якості освіти. В сучасних умовах під впливом цифровізації, інтеграції штучного інтелекту (ШІ) в освітній процес самостійна робота здобувачів вищої освіти перестає бути допоміжним компонентом у навчанні. Вона стає провідним інструментом формування фахових компетентностей, розвитку здатності до самоосвіти та успішному професійному становленні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У вітчизняному науковому середовищі опрацьовано широкий спектр питань, пов'язаних із методичними аспектами організації самостійної роботи, її значення у формуванні фахових компетентностей, із роллю самоорганізації та мотивації здобувачів вищої освіти, з розвитком і практичним впровадженням штучного інтелекту і його інструментів в освітній процес, переваг та недоліків. Зокрема, О. П. Зеленська [1], Л. Воевідко [2], С.В. Стеблюк [3] та інші розглядають особливості та види самостійної роботи здобувачів як важливої складової організації навчального процесу у закладах вищої освіти. В. П. Ручаковський, О. М. Федчишин [4] акцентують увагу на значенні самостійної роботи у формування фахових компетентностей, виділяють її види та форми. Павленко С.А., Павленкова О.В., Сидорова А.І., Ткаченко І.М. [5] досліджують важливість здатності здобувача освіти до самоосвіти, самонавчання, самоорганізації під час навчання. Публікації таких вітчизняних вчених як Карпова О., Бублик В. [6], Паламар С., Науменко Л. [7], Толочко С.В., Бордог Н.С., Міронець Л.П. [8] та інших пов'язані із дотриманням академічної доброчесності учасниками освітнього процесу та науково-дослідної роботи в умовах широкого використання штучного інтелекту (ШІ) та цифрових технологій.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Попри актуальність, ґрунтовність, глибину проведених досліджень, представлених в сучасних публікаціях, все ж недостатньо комплексних наукових розвідок, що узагальнюють вплив штучного інтелекту, цифрових технологій на самостійну роботу здобувачів вищої освіти з урахуванням формування професійних компетентностей, результатів навчання та принципів сталого розвитку фахівців з обліку та фінансів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є теоретичне обґрунтування та аналіз впливу штучного інтелекту (ШІ) на формування фахових компетентностей і результатів навчання здобувачів вищої освіти за спеціальностями «Облік і оподаткування» та «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» і основними видами самостійної роботи з урахуванням трансформації вищої освіти, Цілей сталого розвитку та академічної доброчесності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VI від 01.07.2014 р. невід'ємною складовою освітнього процесу в закладах вищої освіти є самостійна робота здобувачів вищої освіти [9]. Вона включає самостійну навчальну та творчу роботу, яку здобувач вищої освіти виконує у позааудиторний час за завданнями і під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота здобувача вищої освіти є основою підготовки здобувача вищої освіти як фахівця. Вона спрямована на набуття нових компетентностей, формування навичок та здатності системного і послідовного засвоєння відповідної освітньої програми, розвиток умінь самостійно здобувати та поглиблювати знання як особистісної риси, здатності вирішувати науково-теоретичні та практичні завдання у професійній діяльності. Це сприятиме формуванню та поглибленню загальних та фахових компетентностей, підвищенню затребуваності і конкурентоспроможності фахівців на ринках праці у відповідній галузі [10].

Для спеціальностей «Облік і оподаткування» та «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» це особливо важливо, оскільки до фахівців зазначеної сфери ставляться високі вимоги: аналітичність мислення, точність і вчасність формування та надання інформації, увага до деталей, здатність працювати з великими обсягами інформації, постійний моніторинг змін в нормативно-правовому законодавстві [11].

В сучасних умовах «актуалізувалася проблема співмірності та співвіднесеності провадження освітньої й наукової діяльності з дотриманням академічної доброчесності як сукупності етичних принципів і встановлених законом правил для керівництва під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності й забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [8, с. 25].

Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес «є не лише революційним кроком для сучасного навчання, але й стратегічним рішенням для підготовки молоді до професій майбутнього. Освіта сьогодні потребує глибокого розуміння того, як застосовувати технології штучного інтелекту, запобігаючи негативному впливу на якість освітнього процесу, дотримуючись норм академічної доброчесності» [7, с. 69]. Штучний інтелект сьогодні з дотриманням принципів академічної доброчесності виступає засобом розвитку професійних компетентностей, а не замінює їх.

Використання штучного інтелекту в процесі самостійної роботи здобувачів вищої освіти обліково-фінансового спрямування підвищує її ефективність завдяки автоматизації повсякденних обліково-фінансових операцій, аналітичної обробки облікової інформації, прогнозування фінансових показників та моделювання стратегічних й оперативних управлінських рішень. Інтеграція самостійної роботи та інструментів штучного інтелекту у підготовку фахівців з обліку та фінансів сприяє формуванню сучасного професіонала, здатного до адаптації в умовах цифрової трансформації та динамічних змін фінансово-економічного середовища. Водночас, використання ШІ в самостійній роботі здобувачів має низку загроз і обмежень, які слід враховувати при проєктуванні її видів і потребує усвідомленого і відповідального впровадження. Розглянемо позитивний та негативний вплив штучного інтелекту на формування фахових компетентностей фахівців з обліку та фінансів на самостійну роботу здобувачів вищої освіти за її видами (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив штучного інтелекту на формування фахових компетентностей фахівців з обліку та фінансів за видами самостійної роботи

Основні види самостійної роботи	Позитивні впливи ШІ на формування компетентностей	Негативний вплив ШІ на формування компетентностей
Опрацювання навчальної літератури та засвоєння матеріалу навчальної дисципліни	Допомога у розумінні теоретичних засад обліку, аудиту, оподаткування, фінансів, банківської справи; допомога в структуруванні навчального матеріалу; здатність орієнтуватися у нормативно-правових актах, узагальнення змін у законодавстві, МСФЗ; пояснення складних понять (стандартів обліку, фінансових інструментів, податків), механізмів фінансових ринків; підтримка різних темпів навчання; доступ до інтелектуальних помічників	Можливе використання застарілих нормативних документів та джерел, поверхнєве засвоєння знань, заміщення власного осмислення автоматичними узагальненнями
Підготовка до аудиторних занять	Допомога у підготовці до занять, формування коротких конспектів; швидке повторення ключових облікових, податкових та фінансових категорій; уточнення термінології, розвиток самодисципліни та критичного мислення; формування готовності до професійної дискусії, вирішення практичних завдань; доступ до інтелектуальних помічників	Зниження самостійності та формальний підхід під час підготовки до занять; формування шаблонних відповідей, неготовність до дискусії
Виконання домашніх практичних завдань	Напрацювання навичок складання бухгалтерських записів, заповнення первинних документів, допомога та підтримка у розрахунку фінансових показників та податків, методики обліку, аналізу та аудиту, оцінці інвестицій, ризиків; перевірка результатів; пояснення логіки розв'язування завдань, розвиток сценарного мислення	Порушення академічної доброчесності; копіювання (списування) без розуміння логіки відображення господарських операцій та визначення сум, розрахунку показників; ослаблення практичних навичок самостійно формувати облікові та фінансові рішення
Робота над окремими темами навчальних дисциплін, які винесені на самостійне опрацювання	Розвиток навичок самоосвіти та пошуку інформації в сфері обліку та фінансів, оподаткування, аналізу, контролю, а також особливостей фондового ринку, банківських продуктів; розширення професійного світогляду шляхом критичного судження, орієнтація в складних темах; допомога у формуванні узагальнень, тренування фінансової логіки та сценарного мислення	Недостатня глибина опрацювання теми; ігнорування першоджерел інформації; формування шаблонних текстів; ризик неповного або помилкового тлумачення складних тем; спрощення професійного судження, обмежене критичне осмислення в сфері обліку та фінансів
Практикум з використанням програмного продукту	Оволодіння прикладним ПЗ (М.Е.Дос, Dilovod, «Дебет Плюс», Excel, SAP, Core Banking та інші); пояснення алгоритмів роботи з ПЗ; моделювання облікових і фінансових процесів; прискорення опанування ПЗ; цифровізація облікових, банківських процесів тощо	Формування залежності від алгоритму програми, підказок; технічні складнощі, слабе розуміння внутрішньої логіки програмних рішень та документообороту підприємства
Виконання контрольних робіт, індивідуальних завдань	Тренування на розв'язуванні типових завдань з обліку, аналізу, аудиту, оподаткування, фінансів, банківської справи тощо; аналіз помилок; підвищення впевненості та вміння застосовувати знання за обмежений час; формування персональної відповідальності за результати рішень	Порушення академічної доброчесності; складність об'єктивного оцінювання з боку викладача; зосередженість на результаті контролю, а не на якості знань
Виконання завдань, передбачених програмами практик, курсового	Поєднання теоретичних знань з практичними навичками; допомога у формуванні структури робіт; підтримка в обліку та аналізі показників діяльності підприємства; розвиток комунікаційних навичок; вміння захищати власні	Порушення академічної доброчесності; зниження авторського внеску; уніфікація змісту курсових робіт, звітів з практики, презентацій; формальне проходження

проектування, підготовка їх презентацій	розрахунки і пропозицій з покращення діяльності підприємства, обліку, контролю, аналізу, фінансового забезпечення тощо; підготовка презентацій	практики на підприємствах; розрив між теоретичними знаннями та особливостями діяльності підприємства, його показників.
Підготовка до всіх видів контрольних заходів, підготовка до атестаційних іспитів	Систематизація та узагальнення інформації в сфері обліку, контролю, оподаткування, фінансах тощо; генерація тренувальних тестів; пояснення помилок, персоналізоване повторення матеріалу на основі виявлених помилок; розвиток навичок оперативного засвоєння інформації	Ризик часткового засвоєння матеріалу, імітація знань з обліку та фінансів; неготовність до нетипових завдань, ризик знецінення професійного судження фахівця
Виконання кваліфікаційних робіт	Допомога у формуванні змісту роботи, логіки дослідження; допомога у систематизації та аналізі даних фінансової звітності підприємства; комплексне бачення фінансово-облікової системи підприємства; сценарний аналіз	Порушення академічної доброчесності; плагіат та низька унікальність робіт; використання штучного інтелекту без критичної перевірки даних
Робота у наукових гуртках, семінарах науково-практичних конференціях	Генерація ідей для обговорення; підбір літературних джерел; розвиток аналітичного мислення, здатності до аналізу та прогнозування економічних показників; формування наукового підходу до обліку та фінансів.	Порушення академічної доброчесності; невідповідність наукових ідей і практичних запитів бізнесу; зменшення оригінальності, уніфікація та формалізація дискусій; формальність участі; стандартизація наукових виступів
Підготовка наукових статей та доповідей на наукові конференції	Генерація ідей, аналіз сучасних тенденцій; допомога у побудові і логічній структурі текстів; мовне редагування; узагальнення результатів і формулювання висновків	Порушення академічної доброчесності; компільований характер робіт; складність визначення наукової новизни

Отже, поєднання спеціальностей обліково-фінансового спрямування за спільними професійними компетентностями дозволило виявити, що використання штучного інтелекту істотно змінює усі види самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Позитивний вплив впровадження штучного інтелекту в освітній процес проявляється в підвищенні ефективності засвоєння навчального матеріалу, доступності знань з урахуванням частих змін законодавства в сфері обліку та фінансів, персоналізації навчання, особистісного зростання та самоосвіти, розвитку цифрових навичок на основі сучасних програмних продуктів та рішень. Водночас, негативними аспектами впливу ШІ на освітній процес є ризики зниження рівня академічної доброчесності, формалізації освітнього процесу, зменшення критичного мислення, втрата незалежності і навичок професійного судження у прийнятті обліково-аналітичних та фінансових рішень. Це обумовлює необхідність регламентованого використання ШІ, диференційованого підходу до самостійної роботи в підготовці фахівців з обліку та фінансів.

Розмежування впливу штучного інтелекту за спеціальностями показує, що для освітньої програми «Облік і оподаткування» суттєвими є збереження професійного судження, знання нормативно-законодавчих документів, міжнародних стандартів обліку і аудиту, сучасних програмних продуктів для ведення бухгалтерського обліку, документообігу, подання звітності та управління підприємством. Для освітньої програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» важливими є здатність до критичного фінансового аналізу, банківських операцій, управління ризиками, інвестиційними інструментами та прийняття рішень в умовах невизначеності, засновані на навичках роботи з великими даними та розумінні норм законодавства.

Під час самостійного вивчення професійних джерел усі здобувачі вищої освіти формують та вдосконалюють аналітичне мислення, уміння працювати з фаховою інформацією, що є основою їхньої майбутньої професійної компетентності. Виконання практичних, ситуаційних завдань сприяє формуванню та поглибленню прикладних умінь, здатності до відображення та інтерпретації обліково-фінансової інформації, приймати обґрунтовані професійні рішення. Науково-дослідна самостійна робота, яка проводиться з допомогою інструментів штучного інтелекту, забезпечує не лише формування та розвиток основних фахових компетентностей, а й розвиток професійного судження, навичок опрацювання і інтерпретації обліково-аналітичної інформації, критичної оцінки результатів досліджень та здатності прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері обліку, оподаткування та фінансів. Отже, ефективність усіх видів самостійної роботи визначається якістю педагогічної підтримки, регламентацією використання ШІ в освітньому процесі, вихованням професійної відповідальності майбутніх фахівців, набуттям нових цифрових компетентностей.

Слід зазначити також, що сьогодні в умовах широкого використання цифрових інструментів в освітньому просторі самостійна робота здобувачів вищої освіти набуває також і стратегічного значення. Вона стає інструментом реалізації Цілей і принципів сталого розвитку в освіті в цілому [12]. Самостійна робота здобувачів виступає важливим чинником інтеграції економічних, соціальних та екологічних аспектів професійної підготовки згідно з сучасними глобальними викликами сталого розвитку.

У досягненні Цілі сталого розвитку 4 «Якісна освіта» самостійна робота з використанням ШІ і за умови дотримання принципів академічної доброчесності спрямовує здобувачів на якісне, усвідомлене та безперервне навчання, розвиток критичного мислення, аналітичних умінь та навичок, здатності до самонавчання. Фахові компетентності, які набуваються у процесі такої самостійної роботи забезпечують готовність майбутніх фахівців до адаптації в умовах цифрового середовища (табл.2).

Таблиця 2

Вплив штучного інтелекту на формування фахових компетентностей, результатів навчання за видами самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Види самостійної роботи здобувачів вищої освіти	Зміст, форми реалізації та вплив ШІ	Фахові компетентності, що формуються	Узагальнений зміст результатів навчання	Вплив на Цілі сталого розвитку
Опрацювання НП(С)БО, МСФЗ, Податкового кодексу, фінансового законодавства, інших нормативно-правових документів	Пошук, порівняння норм законодавства, систематизація та аналіз змін	Облікова, податкова, фінансова, нормативно-правова	Здатність розуміти та застосовувати законодавство і професійні стандарти у сфері обліку, оподаткування та фінансів	ЦСР 4 «Якісна освіта», ЦСР 16 «Мир та справедливість»
Облікові, розрахункові та аналітичні завдання	Облік типових господарських операцій, автоматизація розрахунків податків, фінансових коефіцієнтів, бюджетів, фінансове моделювання	Облікова, контрольна, аналітична, розрахункова, фінансова	Здатність до відображення та інтерпретації інформації про діяльність підприємства в обліку, її систематизації, виконання фінансово-економічних розрахунків та аналіз показників	ЦСР 4 «Якісна освіта», ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання»
Управлінські і фінансові ситуаційні завдання	Аналіз фінансових і облікових ситуацій підприємств, моделювання альтернатив, оцінка ризиків	Облікова, управлінська, аналітична, фінансова	Володіння методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, діагностики стану фінансових систем. Здатність приймати обґрунтовані фінансові та управлінські рішення	ЦСР 4 «Якісна освіта», ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання», ЦСР 12 «Відповідальне споживання»
Індивідуальна або групова практико-орієнтована діяльність	Розробка облікової політики підприємства, фінансової стратегії, інвестиційного проекту, автоматизація звітності в облікових системах тощо	Проектна, стратегічна, управлінська	Здатність планувати та реалізовувати професійні проекти та рішення	ЦСР 4 «Якісна освіта», ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання», ЦСР 9 «Інновації та інфраструктура»
Науково-дослідна самостійна робота	Аналіз великих масивів даних, систематизація літературних джерел та статистичної інформації, виявлення закономірностей, формування гіпотез і аналітичних висновків, моделювання сценаріїв	Дослідницька, аналітична, інтерпретаційна та комунікаційна	Здатність здійснювати пошук, відбір, критичний аналіз наукових та професійних джерел у сфері обліку, оподаткування та фінансів і формулювати висновки, презентувати результати досліджень	ЦСР 4 «Якісна освіта», ЦСР 9 «Інновації та інфраструктура»
Робота з цифровими обліковими та фінансовими системами, програмними продуктами	Використання ERP, бухгалтерських і аудиторських програм, фінансових платформ	Цифрова, облікова, інформаційно-аналітична	Здатність використовувати сучасні програмні продукти та цифрові технології у професійній діяльності	ЦСР 4 «Якісна освіта», ЦСР 9 «Інновації та інфраструктура»

За умов реалізації Цілі сталого розвитку 8 «Гідна праця та економічне зростання» самостійна робота з використанням цифрових інструментів формує у здобувачів здатність до аналізу, відображення та інтерпретації інформації про діяльність підприємства в обліку, її систематизації, виконання фінансово-економічних розрахунків та аналіз показників, що забезпечує набуття навичок ефективного та відповідального управління, прийняття економічно обґрунтованих рішень. Таким чином створюються умови для підготовки фахівців, спроможних забезпечувати стабільний розвиток суб'єктів господарювання у всіх сферах економіки.

Досить важливе значення має відповідність самостійної роботи здобувачів з обліку та фінансів Цілі сталого розвитку 9 «Інновації та інфраструктура», адже етичне використання різноманітних освітніх цифрових інструментів, технологій штучного інтелекту під час виконання індивідуальних завдань сприяє розвитку цифрової компетентності, інноваційного мислення, технологічної та екологічної відповідальності майбутніх фахівців. За рахунок підвищення відповідальності в ефективності використання ресурсів, фахових екологічних та соціальних рішень на підприємствах фахівцями в майбутньому стає можливим «розвивати якісну, надійну, стійку та сталу інфраструктуру, включаючи регіональну та транскордонну інфраструктуру, для підтримки економічного розвитку та добробуту людей, приділяючи особливу увагу забезпеченню недорогого і рівноправного доступу для всіх» [12].

У контексті досягнення Цілі сталого розвитку 12 «Відповідальне споживання» самостійна підготовка здобувачів вищої освіти дозволяє набувати компетентності з планування, аналізу доходів і витрат, ефективного управління фінансовими та виробничими ресурсами, оцінювання економічних, екологічних і соціальних наслідків господарської діяльності суб'єктів господарювання. Саме фахівці з обліку та фінансів відіграють ключову роль у проектуванні і впровадженні практик сталого розвитку підприємств.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти, здобуття фахових компетентностей з обліку та фінансів у досягненні Цілі сталого розвитку 16 «Мир та справедливість» відіграє важливу роль для формування етичних принципів в діяльності майбутніх фахівців, їх відповідальності, правової культури, розвитку здатності діяти відповідно до принципів законності, відкритості, професійної етики, підзвітності управлінських рішень. Самостійне вивчення й опрацювання нормативно-правових актів, стандартів обліку та аудиту, податкового законодавства, фінансового регулювання сприяє формуванню у здобувачів навичок дотримання законодавчо-правових норм, уникати фінансових порушень та протидіяти корупційним проявам, що є базовими для функціонування справедливого та демократичного суспільства. Також в процесі самостійної роботи реалізуються принципи соціальної відповідальності та інклюзивності, окреслені Цілями сталого розвитку, зокрема через формування етичних засад професійної діяльності, дотримання принципів академічної доброчесності та відповідального ставлення до використання технологій штучного інтелекту.

Таким чином, узгодження форм самостійної роботи здобувачів вищої освіти з очікуваними результатами навчання, визначеними стандартами вищої освіти Міністерства освіти і науки України для спеціальностей «Облік і оподаткування» та «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», дозволяє поєднати використання технологій штучного інтелекту з компетентнісним підходом та цілями сталого розвитку. Використання такого підходу забезпечує гармонійне поєднання інноваційних освітніх технологій та якості підготовки фахівців з обліку та фінансів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Цифровізація освітнього процесу, інтеграція в нього технологій штучного інтелекту (ШІ) сьогодні неминуча, оскільки глобальні процеси трансформуються у прискореному темпі, змушуючи адаптуватися до нових тенденцій. Штучний інтелект у самостійній роботі здобувачів вищої освіти спеціальностей «Облік і оподаткування» та «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» має високий потенціал для підвищення ефективності, якості освітнього процесу, персоналізації навчання та цифрової трансформації вищої освіти.

Водночас, слід враховувати суттєві виклики, загрози, істотні обмеження, пов'язані з етичними нормами його використання, академічними правилами, технічними аспектами та соціальними чинниками. Однак, впровадження в освітній процес технологій штучного інтелекту може здійснюватися і без порушень принципів академічної доброчесності. Тому важливо, щоб для збереження і покращення якості освіти здобувачі разом із усвідомленням можливостей і сфер використання ШІ в самостійній та інших видах робіт не тільки вдосконалювали свої компетентності у сфері сучасних цифрових технологій, а й враховували усі можливості їх застосування для підвищення свого професійного рівня з дотриманням етичних норм.

Проведене дослідження не охоплює в повній мірі усі грані і особливості розглянутої проблеми. Подальшого наукового вивчення потребують такі аспекти: зміщення акценту у самостійній роботі здобувачів з механічного, стандартного виконання завдань до аналітичної, дослідницької, практико-орієнтованої діяльності, розвиток прикладних цифрових навичок; формування мотивації здобувачів через інтеграцію різних видів професійноорієнтованих видів навчання та цифрових інструментів; визначення педагогічних підходів, які сприятимуть розвитку самостійності, самоорганізації, та відповідального підходу до навчання у процесі опанування сучасних обліково-аналітичних, фінансових і цифрових інструментів.

Література

1. Зеленська О. П. (2022). Самостійна робота здобувачів вищої освіти як важлива складова організації навчального процесу у закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*, 13(18), 173–186. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-173-186](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-173-186).
2. Воевідко Л. (2018). Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 25(2), 21–28. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2018_25\(2\)_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2018_25(2)_5).
3. Стеблюк С. В. (2024). Педагогічні умови організації самостійної роботи студентів в умовах університетської освіти. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, 4, 51–55. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-4-8>.
4. Ручаковський В. П., Федчишин О. М. (2024). Самостійна діяльність здобувачів вищої освіти у формуванні фахових компетентностей. *Current problems of mankind and ways to solve them : Abstracts of XIV International Scientific and Practical Conference (December 02-04, 2024)*. Munich, Germany : European Conference, 292–294. URL: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/34644/1/RCH_FED.pdf.
5. Павленко С.А., Павленкова О.В., Сидорова А.І., Ткаченко І.М. (2022). Питання самоорганізації самостійної роботи здобувачів освіти ЗВО. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки* : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. Полтава, 222–224. URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/items/38c8fe4a-8d2c-4afb-8775-82d3b92ba6cc>.
6. Карпова О., Бублик В. (2025). Стан проблеми використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти на практиці та його вплив на якість навчання (на прикладі іноземної мови). *Вища освіта України*, 2, 70–78. DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).09](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).09).

7. Паламар С., Науменко Л. (2024). Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності. *Освітологічний дискус*, 1, 68–83. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.15>.
8. Толочко С.В., Бордюг Н.С., Міронець Л.П. (2023). Академічна доброчесність та штучний інтелект в освітній і науковій діяльності. *Інноваційна педагогіка*, 62, 2, 25–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.4>.
9. Верховна рада України. (2014). Про вищу освіту: Закон від 01.07.2014 № 1556-VI. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
10. Хмельницький національний університет. (2025). Положення про організацію та контроль самостійної роботи в Хмельницькому національному університеті. URL: <https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/polozhennya/pro-organizacziyu-ta-kontrol-samostijnoyi-roboty.pdf>.
11. Міністерство освіти і науки (2018). Затверджені стандарти вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti>.
12. Цілі сталого розвитку. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>.

References

1. Zelenska O. P. (2022). Samostiina robota zdobuvachiv vyshchoi osvity yak vazhlyva skladova orhanizatsii navchalnoho protsesu u zakladakh vyshchoi osvity. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*, 13(18), 173–186. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-173-186](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-173-186).
2. Voievdko L. (2018). Orhanizatsiia samostiinoi roboty zdobuvachiv vyshchoi osvity. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*, 25(2), 21–28. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2018_25\(2\)_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2018_25(2)_5).
3. Stebliuk S. V. (2024). Pedahohichni umovy orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv v umovakh universytetskoï osvity. *Pedahohichna innovatyka: suchasnist ta perspektyvy*, 4, 51–55. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-4-8>.
4. Ruchakovskiy V. P., Fedchyshyn O. M. (2024). Samostiina diialnist zdobuvachiv vyshchoi osvity u formuvanni fakhovykh kompetentnosti. *Current problems of mankind and ways to solve them : Abstracts of XIV International Scientific and Practical Conference (December 02-04, 2024). Munich, Germany : European Conference, 292–294.* URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/34644/1/RCH_FED.pdf.
5. Pavlenko S.A., Pavlenkova O.V., Sydorova A.I., Tkachenko I.M. (2022). Pytannia samoorhanizatsii samostiinoi roboty zdobuvachiv osvity ZVO. *Suchasni trendy rozvytku medychnoi osvity: perspektyvy i zdotuky : materialy navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastiu, m. Poltava, 24 bereznia 2022 r. Poltava, 222–224.* URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/items/38c8fe4a-8d2c-4afb-8775-82d3b92ba6cc>.
6. Karpova O., Bublyk V. (2025). Stan problemy vykorystannia shtuchnoho intelektu v zakladakh vyshchoi osvity na praktytsi ta yoho vplyv na yakist navchannia (na prykladi inozemnoi movy). *Vyshcha osvita Ukrainy*, 2, 70–78. DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).09](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).09).
7. Palamar S., Naumenko L. (2024). Shtuchnyi intelekt v osviti: vykorystannia bez porushennia pryntsyviv akademichnoi chesnosti. *Osvitolohichni dyskus*, 1, 68–83. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.15>.
8. Tolochko S.V., Bordiuh N.S., Mironets L.P. (2023). Akademichna dobrochesnist ta shtuchnyi intelekt v osvitnii i naukovii diialnosti. *Innovatsiina pedahohika*, 62, 2, 25–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.4>.
9. Verkhovna rada Ukrainy. (2014). Pro vyshchu osvitu: Zakon vid 01.07.2014 № 1556-VI. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
10. Khmelnytskyi natsionalnyi universytet. (2025). Polozhennia pro orhanizatsiiu ta kontrol samostiinoi roboty v Khmelnytskomu natsionalnomu universyteti. URL: <https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/polozhennya/pro-organizacziyu-ta-kontrol-samostijnoyi-roboty.pdf>.
11. Ministerstvo osvity i nauky (2018). Zatverdzeni standarty vyshchoi osvity. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti>.
12. Tsili staloho rozvytku. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>.